

Μέρος 2ο:Το Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας και τα ζητήματα επαναστατικής στρατηγικής την περίοδο 1927-1949. Μια απόπειρα συγκριτικής παράθεσης με την περίπτωση της Ελλάδας.

Του Μιχάλη Λυμπεράτου

Οι ενδιαμέσοι και μακροπρόθεσμοι στόχοι στην στρατηγική των Κινέζων κομμουνιστών

Στην αποσαφήνιση της δράσης και των στόχων του Κόκκινου Στρατού ο Μάο είχε να αντιμετωπίσει από το παρελθόν αυτό που κατήγγειλε ως αριστερό καιροσκοπισμό, τη γραμμή του πρώην γραμματέα του ΚΚΚ Li Li-San, που αρνήθηκε ότι η ανάπτυξη της επανάστασης ήταν άνιση και θεωρούσε ως «εξαιρετικά λανθασμένα ... τοπικισμό και συντηρητισμό χαρακτηριστικό της νοοτροπίας των αγροτών» τις ιδέες του Μάο ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα θα έπρεπε το κόμμα να αφιερώσει την προσοχή του κυρίως στη δημιουργία των αγροτικών περιοχών βάσης. Για τον εσωκομματικό του αντίπαλο ο Μάο επιδιδιόταν σε έναν τυχοδιωκτισμό, χρησιμοποιώντας τις αγροτικές περιοχές για να περικυκλώσει τις πόλεις και για να προωθήσει, αυτό που ονόμαζε, μια μεγάλη επαναστατική πλημμυρίδα της σε ολόκληρη τη χώρα.[1]

Όμως ήταν για τον Μάο ο εσωκομματικός του αντίπαλος Li Li-San εκείνος που κατάρτισε ένα σχέδιο για τυχοδιωκτικές άμεσες ένοπλες εξεγέρσεις στις βασικές πόλεις σε όλη τη χώρα, μια κατεύθυνση που απέτυχε παταγωδώς. Παράλληλα, ήταν εκείνος που αρνήθηκε να αναγνωρίσει την άνιση ανάπτυξη της παγκόσμιας επανάστασης, κρίνοντας ότι το ξέσπασμα της κινεζικής επανάστασης θα μπορούσε να οδηγήσει αναπόφευκτα σε ένα γενικό ξέσπασμα της παγκόσμιας επανάστασης, χωρίς την οποία, κατά τον Μάο, η κινεζική επανάσταση δεν θα μπορούσε να είναι επιτυχής. Επίσης, ήταν κάποιοι σύντροφοί του που αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν την παρατεταμένη φύση της αστικοδημοκρατικής επανάστασης στην Κίνα, θεωρώντας ότι οι απαρχές της νίκης σε μία ή περισσότερες επαρχίες θα σηματοδοτούσαν αυτόματα και άμεσα την αρχή της μετάβασης προς τη σοσιαλιστική επανάσταση, και έτσι διαμόρφωσαν τελικά μια σειρά από τυχοδιωκτικές πολιτικές. Όμως ο Μάο πολέμησε και πέτυχε να ανατρέψει τη γραμμή αυτή. Στην Τρίτη Ολομέλεια της Έκτης Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος, τον Σεπτέμβρη του 1930, ο Li Li-san παραιτήθηκε από την ηγετική θέση του στην Κεντρική Επιτροπή. Όμως, μια νέα σειρά στελεχών του κόμματος με επικεφαλής τους Chen Shao-yu (Wang Ming) και το Pang-hsien (Po Ku) έθεσαν ξανά ένα νέο πολιτικό πρόγραμμα που αναβίωσε τη γραμμή του Li Li-san. Αν και η γραμμή αυτή επιβλήθηκε στην Τέταρτη Ολομέλεια της 6ης Κεντρικής Επιτροπής τον Ιανουάριο του 1931, όμως από την Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής στο Tsunyi, Kweichow και μετά, τον Ιανουάριο του 1935, η γραμμή αυτή θεωρήθηκε εντελώς λανθασμένη και επιβλήθηκαν πλήρως οι θέσεις του Μάο.[2]

Στην περίπτωση της δράσης του ΔΣΕ στην Ελλάδα, αυτός αντιμετώπισε ακριβώς το ίδιο πρόβλημα, δηλαδή το πώς ένας λαϊκός πόλεμος προσαρμοζόταν στα γενικά χαρακτηριστικά του επιβάλλον οι συνθήκες και όχι σε σχέση με γενικούς όρους, ανεδαφικούς ως προς την εξέλιξη των μαχών. Από ένα σημείο ο ΔΣΕ είχε ένα εμφανές πρόβλημα προσανατολισμού σε σχέση με το τι είδους πόλεμο διεξήγαγε και με τι στόχους, πράγμα που ο Μάο θεωρούσε

όρο μιας επιτυχούς επαναστατικής πορείας. Την αδυναμία επίλυσης του προβλήματος αυτού απέδωσαν ως κύρια ευθύνη του Ζαχαριάδη οι Σοβιετικοί μετά την ήττα του ΔΣΕ και σε σχέση με την οποία ο Ζαχαριάδης περιήλθε σε μια παρατεταμένη απολογία. Γιατί Στην ουσία, στην πρώτη του φάση, μέχρι και το χειμώνα του 1947, ο Δημοκρατικός Στρατός αποτελούσε μια δύναμη πίεσης ώστε να εξαναγκαστεί η κυβέρνηση Τσαλδάρη να προχωρήσει σε συμβιβασμό.[3] Όπως το είχε αποδώσει επίσημα σε σχέση με τον αρχικό χαρακτήρα του Δημοκρατικού Στρατού το ίδιο το ΠΓ του ΚΚΕ, στις 12 Σεπτεμβρίου 1946, ήταν η αντίδραση των αριστερών οπαδών στο τρομοκρατικό όργιο που υφίσταντο, με τη μορφή της ενδυνάμωσης και της εξάπλωσης της λαϊκής άμυνας αυτό που συνιστούσε την ουσία της παρέμβασης του ΔΣΕ σε εκείνη τη φάση.[4]

Ακόμα χειρότερα για τον Γ.Γ του ΚΚΕ ο ίδιος είχε την υπόνοια ότι ορισμένες από τις αιτιάσεις του Βαφειάδη εναντίον του για έλλειψη σαφούς προσανατολισμού του ΔΣΕ στην πρώτη τουλάχιστον φάση του δεν τις απέρριψε κατηγορηματικά ο Στάλιν, ενώ διαπίστωσε ότι βαθμηδόν υποβαθμίστηκαν οι επαφές του με το ΚΚΣΕ. Εξαιτίας αυτού επιδόθηκε σε μια ασθμαίνουσα προσπάθεια να αποδώσει όλες τις αμφισβητήσεις της πολιτικής του -ιδίως εκείνες που είχαν ως αποδέκτες τα «αδερφά κόμματα»- σε προδοσίες, ανεπάρκειες στελεχών, ηττοπάθεια και σύγχυση. Ολόκληρη η 3η Συνδιάσκεψη του 1950 στην ουσία αφιερώθηκε στο να καταδικαστούν τα τμήματα του ηγετικού πυρήνα του κόμματος που διαφώνησαν με τις επιλογές Ζαχαριάδη.[5] Μάλιστα τα στελέχη αυτά, και ιδίως οι Παρτσαλίδης-Βαφειάδης, κατηγορήθηκαν ότι προσπαθούσαν να στρέψουν τον Στάλιν αλλά και τον Χότζα εις βάρος του ΠΓ του ΚΚΕ, ενώ ο Ζαχαριάδης διακαώς προσπαθούσε να πείσει τους συντρόφους του ότι η ηγεσία του ΚΚΣΕ ενέκρινε την πολιτική του.[6].

Την ίδια στιγμή ο Ζαχαριάδης προσπαθούσε να πείσει ότι το ΚΚΕ με την επιλογή συγκρότησης της ΕΔΑ στα 1951 ήταν απόλυτα ευθυγραμμισμένο με τη διεθνή πολιτική της ΕΣΣΔ, στα πλαίσια της οποίας έπρεπε τα κομμουνιστικά κόμματα της Ευρώπης να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τη συγκρότηση πατριωτικών μετώπων ώστε να απαντήσουν στον διεθνή ιμπεριαλισμό. Την ίδια όμως στιγμή ο Ζαχαριάδης χρειαζόταν να αποδείξει ότι δεν είχε εγκαταλείψει και τον επαναστατικό προσανατολισμό που τον ώθησε στο εγχείρημα του ΔΣΕ. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, ενώ στα μέσα του 1951 στον «Νέο Κόσμο» ο Ζαχαριάδης διατράνωνε την πρόθεση να εγκαταλειφθούν οι παλιές διαφωνίες και ρωτούσε γιατί σιωπούσαν στην Ελλάδα ο Οθωνάιος, ο Κιτσίκης, ο Πετμεζάς στις εκκλήσεις για τη συγκρότηση ενός αριστερού μετώπου στην Ελλάδα,[7] την επόμενη στιγμή το ΚΚΕ υπονόμει τις όποιες συνεργασίες, αφού αντιμετώπιζε με έντονη καχυποψία στελέχη της Αριστεράς που δεν έλεγχε και τους ενέτασσε συλλήβδην σε μια «αντιηγετική στρατηγική» έμπλη από συμβιβαστικές αυταπάτες, προτάσσοντας μια καταγγελτική επιχειρηματολογία εις βάρος τους, στο βαθμό που δεχόταν οποιαδήποτε κριτική για την πολιτική του σε σχέση με το ΔΣΕ.

Να σημειωθεί ότι ακόμη και μέχρι τα μέσα του 1947, ο Δημοκρατικός Στρατός εξακολουθούσε να προβάλλει ως δύναμη πίεσης,[8] δεδομένου ότι σαφής έγκριση και σημαντική στρατιωτική πλαισίωση δεν δίνεται από τους υπόλοιπους κομμουνιστές ηγέτες, με εξαίρεση τις υποσχέσεις του Τίτο.[9] Ειδικά στο γράμμα που στέλνει στον Τίτο ο Ζαχαριάδης, τον Απρίλιο του 1947, φαίνεται ότι ακόμη και την περίοδο αυτή ο Δημοκρατικός Στρατός δεν είχε ξεπεράσει το «στάδιο του σκόρπιου παρτιζάνικου στρατού» και «έτεινε» απλά να διαμορφωθεί σε τακτικό στρατό. Η τακτική του ΔΣΕ, σύμφωνα με το Ζαχαριάδη, παρέμενε στο άμεσο τουλάχιστον μέλλον να «ξεχαρβαλώνει τις μοναρχοφασιστικές δυνάμεις» και μόνο εφόσον η αγγλοσαξονική ιμπεριαλιστική επέμβαση

«θα έμενε μέσα στα σημερινά πλαίσια», θα μπορούσε να «αναλάβει γενικότερα την πρωτοβουλία και να επιφέρει μια σοβαρότερη αλλαγή στην εσωτερική μας κατάσταση». Προκειμένου, μάλιστα, να προβεί σε μια τέτοια κίνηση, στο πιο νευραλγικό και ασθενικό για το μοναρχοφασισμό σημείο, τη Βόρεια Ελλάδα, ο Ζαχαριάδης ζητούσε βοήθεια ώστε να εξασφαλιστεί ο κατάλληλος εξοπλισμός που απαιτούνταν και να προχωρήσει η κατάρτιση και η προετοιμασία των στελεχών που θα αναλάμβαναν το έργο αυτό.[10]

Έτσι, στην ουσία, μόνο μετά τα μέσα Απριλίου του 1947 ο Ζαχαριάδης ξεκαθαρίζει στον Μάρκο Βαφειάδη, επικεφαλής του Δημοκρατικού Στρατού, ότι έπρεπε να αλλάξει ο προσανατολισμός του ΔΣΕ, απαλασσόμενος από τον «πρωτογονισμό, τον εμπειρισμό και το ανταρτίστικο πνεύμα και να προσαρμόσει την τακτική του με άμεση επιδίωξη τη δημιουργία ελεύθερης περιοχής.....και την κατάληψη της Θεσσαλονίκης». Δεδομένου δε ότι μέχρι τότε ο ΔΣΕ δεν κινούνταν σε μια τέτοια κατεύθυνση και άλλαζε άρδην η στρατηγική του κόμματος, ο Ζαχαριάδης ζήτησε να εξηγηθούν προσεκτικά οι αλλαγές στα στελέχη για να μην υπάρξει σύγχυση, να συντελεστεί η κατάλληλη ιδεολογική προετοιμασία και κυρίως να ελεγχθεί η σωστή αφομοίωση αυτής της γραμμής από τον κάθε μαχητή ξεχωριστά του ΔΣΕ.[11] Ωστόσο, και παρά τη σαφή αυτή μεταβολή, όπως η ίδια η εντολή στο Βαφειάδη σημείωνε, το αποφασιστικό όπλο παρέμενε για το ΔΣΕ η πολιτική «της λαϊκής ενότητας και συμφιλίωσης που πρέπει να εφαρμόζεται θετικά».[12]

Ήταν φανερό ότι ο Ζαχαριάδης ακόμα και τη στιγμή αυτή δεν είχε σαφή θέση, προκειμένου να απεμπολήσει πλήρως την προηγούμενη λογική λειτουργίας του ΔΣΕ ως δύναμη πίεσης. Το γεγονός όμως ότι η αδιαλλαξία της κυβέρνησης δεν έδινε άλλη εναλλακτική λύση στην, εν πολλοίς, de facto πραγματικότητα που είχε διαμορφωθεί στα βουνά, υποχρέωνε το Ζαχαριάδη να διαχειριστεί την κατάσταση αυτή με τρόπο ώστε να δίνεται μια διέξοδος από τη στρατηγική της πολιτικής πίεσης, ιδίως από τη στιγμή που ο εθνικός στρατός επιδιόταν σε μια συστηματική σε μάκρος φθορά του ΔΣΕ, με την ασαφή μορφή που μέχρι τότε είχε.[13] Ήταν, όμως, φανερό ότι η λογική της στρατιωτικής πίεσης, [14] αργά ή γρήγορα θα οδηγούσε σε γενικευμένη σύγκρουση ή διάλυση του ΔΣΕ, αφής στιγμής ο Ζαχαριάδης με την πολιτική του εξαναγκασμού του αντιπάλου είχε παραγνωρίσει τα πραγματικά περιθώρια συμβιβασμού.

Να σημειωθεί ότι η αρχική ιδέα του να μετατραπεί η de facto κατάσταση με τη δημιουργία τμημάτων ανταρτών στο βουνό σε δύναμη πίεσης για να υποχρεώσει την άλλη πλευρά να σταματήσει τον ακήρυχτο εμφύλιο πόλεμο είχε γεννήσει αρκετές επιφυλάξεις, δεδομένου ότι εκτός των άλλων θα περιελάμβανε και επιπλοκές. Ωστόσο, ήταν εμφανής η περίσκεψη σε σχέση με την τότε στρατηγική του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος που δεν ήθελε προστριβές με το δυτικό στρατόπεδο. Για αυτό και το ΚΚΕ πρότεινε στη Σοβιετική Ένωση να προωθήσει το σχέδιο περί κήρυξης της Ελλάδας ως «ουδέτερης χώρας» και μάλιστα υπό την εγγύηση των μεγάλων δυνάμεων, σχέδιο που τελικά επέρριψε η Σοβιετική Ένωση γιατί περιελάμβανε την εμπλοκή της.[15] Σε έκθεση που επέδωσε ο Ιωαννίδης και ο Ρούσος στον Δημητρώφ, δόθηκε απάντηση από το Βούλγαρο ηγέτη - και για λογαριασμό του ΚΚΣΕ - τον Νοέμβρη του 1946, ότι το ΚΚΕ όφειλε να αποφύγει να δώσει μεγάλη έκταση στον ανταρτικό αγώνα.[16]

Όμως στα μέσα του 1947 είχε ξεκινήσει μονομερώς πλέον ο εκτεταμένος εμφύλιος από την κυβερνητική πλευρά, άρα αργά η γρήγορα, έπρεπε να αποφασίσει να εμπλακεί σε μια γενικευμένη κρίση. Οι επιχειρήσεις των εθνικών στρατευμάτων που άρχισαν στις 9 του Απριλίου 1947 (το σχέδιο Τέρμινους) είχαν ως σκοπό τους την κύκλωση και εξόντωση της

βασικής δύναμης του Δημοκρατικού Στρατού στην κεντρική οροσειρά της Πίνδου (στα βουνά Άγραφα - Κόζιακας). Για αυτόν τον λόγο την περίοδο από 13 Απρίλη έως 10 Ιούνη έγιναν 140 συγκρούσεις. Κατά τη δεύτερη φάση που άρχισε στις 11 Μάη συμμετείχαν σ' αυτήν, άμεσα, τριάντα περίπου τάγματα του Κυβερνητικού Στρατού - των 2ης, 8ης, 9ης και 18ης Μεραρχιών. Μάλιστα στα τέλη του Ιούνη, τα κυβερνητικά στρατεύματα διευρύνουν το μέτωπο πίεσης από τον νότο προς τον βορρά, αρχίζοντας επιχειρήσεις στον Όλυμπο και στα Πιέρια. Συνεπεία αυτού υπήρξε πίεση από την πλευρά των αξιωματικών του ΔΣΕ να υπάρξει ένα συνολικό σχέδιο δράσης του ΔΣΕ γιατί τμήματα του ΔΣΕ που δρούσαν στο βουνό Κόζιακας (ανήκαν στο Αρχηγείο Θεσσαλίας) είχαν αρχίσει να αποδιοργανώνονται αφού τους έλειπε ένας σαφής προσανατολισμός και συνεπεία αυτού 1.150 μαχητές σκοτώθηκαν και σημαντικό μέρος του σχηματισμού - περίπου το 1/5 - εξοντώθηκε). Έτσι, ο εθνικός στρατός κατάφερε να αποκόψει τα τμήματα του Δημοκρατικού Στρατού της Κεντρικής Ελλάδας από τα τμήματα της Δυτικής Μακεδονίας.

Αντίθετα, ο ΔΣΕ είχε δυσκολία και ως προς την αποσαφήνιση των χαρακτηριστικών του ως προς το είδος του στρατού που συνιστούσε. Όταν μετά τη Μάχη στον Γράμμο και τον ελιγμό των δυνάμεων του ΔΣΕ στο Βίτσι, ο Μ. Βαφειάδης απαλλάχτηκε από τα καθήκοντα του αρχηγού του ΔΣΕ και στάλθηκε στη Σοβιετική Ένωση[17] για ανάρρωση και «ξεκούραση»[18], στις 26 Αυγούστου 1948 συνεδρίασε το ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ με τη συμμετοχή των Ν. Ζαχαριάδη, Β. Μπαρτζιώτα, Δ. Βλαντά, Λ. Στρίγκου και του Γ. Βοντίτσιου - Γούσια, συζήτησε τη μάχη στη Β. Πίνδο και άλλαξε το οργανόγραμμα του ΔΣΕ, [19] στρατιωτικοποιώντας τον πλήρως και με σαφήνεια. Έτσι αυτός χωρίστηκε σε μεραρχίες και συντάγματα (1η Μεραρχία Θεσσαλίας - Διοικητής Γιώτης, 2η Μεραρχία Ρούμελης - Διοικητής Διαμαντής, 3η Μεραρχία Πελοποννήσου - Διοικητής Γκιουζέλης, 6η Μεραρχία Κ. Μακεδονίας - Διοικητής Πετρή, 7η Μεραρχία Αν. Θράκης - Διοικητής Λασάνης, 8η Μεραρχία Ηπείρου - Διοικητής Αρβανίτης, 9η Μεραρχία Καστοριάς - Διοικητής Παλαιολόγος, 10η Μεραρχία Καστοριάς - Διοικητής Υψηλάντης, 11η Μεραρχία Φλώρινας - Διοικητής Σκοτίδας, 24η Ταξιαρχία Καϊμακτσαλάν - Διοικητής Αμύντας)[20]

Αλλά και όταν έγινε απόπειρα να διασαφηνιστούν τα χαρακτηριστικά του ΔΣΕ η ασάφεια και η έλλειψη ρητών θέσεων προσανατολισμού του ΔΣΕ παρέμεινε. Στις απόρρητες οδηγίες του Ν. Ζαχαριάδη και του Γ. Ιωαννίδη προς τον Μ. Βαφειάδη αρχηγό του ΔΣΕ, τον Απρίλη του '47, για τον χαρακτήρα και τους στόχους του Δημοκρατικού Στρατού σημειωνόταν ότι «η αποστολή ΔΣΕ είναι να αποκαταστήσει στην Ελλάδα λαϊκή δημοκρατική εσωτερική τάξη και εθνική ανεξαρτησία[21] και ότι ποτέ η καθοδήγηση ΔΣΕ δεν έπρεπε να ξεχνά ότι η βασική αποστολή ΔΣΕ και κάθε ενέργειά του πολιτική και στρατιωτική έπρεπε να υποτάσσεται στις κατευθύνσεις αυτές». Στη θεωρητική υπόδειξη του Μάο ότι σε μια επαναστατική διαδικασία που διεξάγεται με τα όπλα χρειάζεται σαφήνεια ανάλογων στόχων, ο Ζαχαριάδης υπογράμμιζε, για να αποφευχθούν οι αναμενόμενες παρανοήσεις, ότι η πολιτική της λαϊκής ενότητας και συμφιλίωσης ήταν πάντα ένα αποφασιστικό όπλο και η απαραίτητη πολιτική ελαστικότητα επιβεβλημένη. [22]

Όταν, όμως, συζητήθηκε το θέμα της μορφοποίησης της απόφασης αυτής, ο Ζαχαριάδης που αντιλαμβανόταν πλήρως τη συνθετότητα ενός τέτοιου επιχειρήματος και πάντως όχι με τη μορφή μιας επιθετικής κατάληψης της εξουσίας στη χώρα, επισήμανε ότι ο αντίπαλος θα επιχειρούσε να περιορίσει τον ΔΣΕ μόνο σε ορεινές περιοχές. Έτσι θα τον απέκοπτε από τα βασικά κέντρα εφοδιασμού και θα του δημιουργούσε σοβαρές δυσκολίες στη διατήρησή του σαν μαζικού και συγκεντρωτικά συγκροτημένου αξιόμαχου οργανισμού. Παρατείνοντας την κατάσταση σε μάκρος θα μπορούσε να τον ξεφτίσει, γεγονός πλήρως αντίθετο με τη στρατηγική του Μάο στην Κίνα για την ανάγκη ενός παρατεταμένου

πολέμου. Για αυτό ο ΔΣΕ έπρεπε, για τον Ζαχαριάδη, να προχωρήσει στην εκπλήρωση του βασικού προορισμού του, μετατρέποντας τον ανταρτοπόλεμο σε τακτικό πόλεμο με άμεση επιδίωξη τη δημιουργία ελεύθερης περιοχής όχι μόνο σε ορεινές περιοχές, μα και σε βασικές περιφέρειες. Όμως τι πολιτικό περιεχόμενο θα είχε η εφαρμογή μιας εξουσίας σε μια τέτοια περιοχή, και μάλιστα με έδρα τη Θεσσαλονίκη, αλλά και πώς θα επιτυγχανόταν όταν μέχρι τότε βασικός στόχος του ΔΣΕ ήταν η φθορά και αποσύνθεση των αντίπαλων δυνάμεων και όχι κάποια επιθετική κατάληψη μιας περιοχής, και μάλιστα μη διαθέτοντας δυνάμεις για ένα τόσο μεγαλεπήβολο στρατιωτικό εγχείρημα, αυτά ήταν ερωτήματα που δεν απαντήθηκαν.

Μόνο στα 1949 ο Ζαχαριάδης επιχειρήσει να αποσαφηνίσει τα χαρακτηριστικά μιας ενδεχόμενης εξουσίας που θα συγκροτούσε ο ΔΣΕ και τον στόχο και το είδος του αγώνα που διεξήγαγε. Η 5η Ολομέλεια του Ιανουαρίου του 1949,[23] αφού εκτίμησε ότι «ο μοναρχοφασισμός μπαίνει στα 1949 παραδέρνοντας μέσα στην ολόπλευρη κρίση του οικονομική, στρατιωτική, πολιτική, ηθική, που σήμερα εκδηλώνεται με περισσότερη ένταση και οξύτητα παρά πριν(;)»,[24] και διαπίστωσε ότι «τη σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα τη χαρακτηρίζει μια σημαντική αλλαγή στον συσχετισμό δυνάμεων προς όφελος του λαϊκοδημοκρατικού στρατοπέδου και του ΔΣΕ»,(;;) χρησιμοποίησε τη λέξη σοσιαλισμός-για πρώτη φορά από την αρχή του εμφυλίου-, χωρίς, όμως και τότε να γίνει σαφές ποιον ακριβώς προσανατολισμό θα είχαν οι στόχοι του ΔΣΕ, πέραν του επιχειρήματος περί «ξεκαθαρίσματος των τσιφλικάδικων υπολειμμάτων και της απαλλαγής της χώρας από την αποικιακή εξάρτηση» και την επίτευξη των μεταβολών εκείνων «που θα καθορίσουν την πορεία μας προς το σοσιαλισμό». Ο Ζαχαριάδης στην ομιλία του όταν χρειάστηκε να διευκρινίσει τις θέσεις του μίλησε απλά «για μια ποιοτική επιτάχυνση των κοινωνικών μεταβολών στη χώρα». Η Κυβέρνηση του ΔΣΕ θα εξέφραζε και θα εφάρμοζε ακριβώς αυτή τη μορφή εξουσίας, που στηρίζεται στη στενή συμμαχία της εργαζόμενης αγροτιάς και των άλλων καταπιεζόμενων στρωμάτων του πληθυσμού με την εργατική τάξη «που έστεκε επικεφαλής του κοινού αγώνα για τον λαϊκοδημοκρατικό μετασχηματισμό της χώρας, για τον σοσιαλισμό».[25]

Αντίθετα για τον Μάο τα πράγματα ήταν ξεκαθαρισμένα. Αν ο εμφύλιος πόλεμος είναι παρατεταμένος και οι νίκες του Κόκκινου Στρατού καθίσταντο πιο εκτεταμένες, τότε ο εθνικιστικός στρατός θα υποχωρούσε και θα διαλυόταν γιατί δεν διέθετε τη βοήθεια του λαού και επειδή οι αξιωματικοί και οι άνδρες του δεν ήταν ενωμένοι. Κατά την περίοδο της κομματικής γραμμής του Li Li-san το 1930, σύμφωνα με τον Μάο, κάποιοι σύντροφοί του δεν κατάλαβαν την παρατεταμένη φύση του εμφυλίου πολέμου της Κίνας και σε μια προσπάθεια να επιτευχθεί ταχεία νίκη για την επανάσταση, διέταξαν τον Κόκκινο Στρατό, που τότε ήταν ακόμα στα σπάργανα, να επιτεθεί Wuhan, και διέταξαν επίσης μια πανεθνική ένοπλη εξέγερση. Έτσι, διέπραξαν το σφάλμα ενός «αριστερού ομορτουισμού».

Το ίδιο και οι «αριστεροί ομορτουιστές» του 1931-1934 υπερεκτίμησαν τις δυνάμεις τους. Μερικοί υπεύθυνοι στην περιοχή της βάσης του Κόκκινου Στρατού κατά μήκος των συνόρων Hureh-Honan-Anhwei υποτίμησαν τον ρόλο του Γκουόμιντανγκ υποβαθμίζοντάς τον σε "βοηθητική δύναμη» των Ιαπώνων ιμπεριαλιστών, εκτιμώντας ότι οι ιμπεριαλιστές οι ίδιοι θα αναλάμβαναν σύντομα ως η κύρια δύναμη περαιτέρω επιθέσεις εναντίον του Κόκκινου Στρατού. Σε αυτή τη βάση για τον αριστερό ομορτουισμό ο Κόκκινος Στρατός δεν θα έπρεπε σε καμία περίπτωση να υιοθετήσει μια αμυντική τακτική, αλλά να επιτεθεί για την εξ εφόδου κατάληψη της εξουσίας. Η πρόταση ότι μια επανάσταση ή ένας επαναστατικός πόλεμος έπρεπε να στηρίζεται στην επίθεση ήταν βέβαια σωστή για το Μάο. Όμως αυτή περιελάμβανε την άμυνα και την υποχώρηση για να υπερασπιστεί κανείς τις θέσεις του,

πράγμα που ήταν αναπόφευκτο. Γιατί η επίθεση μπορεί να ήταν σωστή στην πολιτική σφαίρα, αλλά θα μπορούσε να είναι εσφαλμένη, όταν μεταφέρθηκε στον στρατιωτικό τομέα. Στο ερώτημα πότε το μοτίβο των επαναλαμβανόμενων αντι-εκστρατειών θα έπαιρνε τέλος, ο Μάο υποστήριξε ότι αυτή η επανάληψη θα σταματούσε όταν μια θεμελιώδης αλλαγή λάβει ώρα στην ισορροπία των δυνάμεων. Θα σταματούσε όταν ο Κόκκινος Στρατός με υπομονή θα είχε γίνει ισχυρότερος από τον εχθρό του.[26]

Έτσι, με τη «Μεγάλη Πορεία», στην πρώτη της φάση, ο Κόκκινος Στρατός κατευθύνθηκε προς τα δυτικά, φτάνοντας μέχρι τις παρυφές του Θιβέτ στη μακρινή δυτική Κίνα με τους τεράστιους ορεινούς όγκους. Όμως από τον Μάιο του 1935 και μετά, επειδή το επέτρεπαν οι συνθήκες, η πορεία στράφηκε προς τα βόρεια και τον Οκτώβριο του 1935 βρέθηκε ένας τόπος που θα εξασφάλιζε μια πλεονεκτική εδαφική αναφορά στους μαχητές του Μάο, στην περιοχή Σααντσι (Shaanxi), νότια του Κίτρινου Ποταμού, μια περιοχή που βρισκόταν ήδη στα χέρια κομμουνιστών ανταρτών.[27] Και ενώ η Μεγάλη Πορεία είχε ολοκληρωθεί με σημαντικές, όμως, απώλειες (από τους 90-100.000 που ξεκίνησαν έφτασαν στο Shaanxi 7.000 με 8.000 άντρες),[28] όχι μόνο ο Κόκκινος Στρατός είχε σπάσει τελεσίδικα τον αποκλεισμό, αλλά μπορούσε πλέον να αξιοποιήσει τις μεταβολές σε επίπεδο συσχετισμών που προκάλεσε η Κομιτέρν, προωθώντας το σύνθημα περί Ενιαίων Μετώπων σε ολόκληρο τον κόσμο. Ο Μάο, αποδεικνύοντας ότι ο στρατός του δεν είχε κατασταλεί αλλά διατηρούσε στο ακέραιο το αξιόμαχό του, διευκόλυνε το ΚΚΚ στη σύναψη νέων συμμαχιών, ιδίως εναντίον των Ιαπώνων, που είχαν, το ίδιο διάστημα, επεκτείνει την εισβολή τους στην επαρχία Hubei στο εσωτερικό της Κίνας. Οι μάζες που διαδήλωναν στο Πεκίνο κατά της ιαπωνικής εισβολής απαιτούσαν από τον Τσανγκ Καϊσέκ, που προσπαθούσε να τις καταστείλει, ως οπαδός της πολιτικής του κατευνασμού των Ιαπώνων, όχι μόνο να στραφεί κατά των εισβολέων αλλά και να αξιοποιήσει τον δυναμισμό του στρατού του Μάο. Η καταστολή μιας αντι-ιαπωνικής διαδήλωσης στο Πεκίνο προκάλεσε το Κίνημα της 9ης Δεκεμβρίου 1935 και κατέστησε ως αναγκαιότητα τη συνδρομή του Κόκκινου Στρατού στον κινεζικό αντιστασιακό αγώνα.[29]

Να σημειωθεί ότι σε ανάλογα εγχειρήματα αντιμετώπισης της περίσφιξης του εχθρού, όπως με τη Μεγάλη Πορεία στην Κίνα, είχε επιδοθεί και ο ΕΛΑΣ κατά τη διάρκεια των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων των Γερμανών στην Κατοχή, αλλά και την περίοδο της δράσης του ΔΣΕ. Ειδικά στις αρχές Αυγούστου στα 1948 στη μάχη του Γράμμου ο ΔΣΕ επιχείρησε και ολοκλήρωσε μια εντυπωσιακή ενέργεια, περνώντας από τον Γράμμο στο Βίτσι και ενώ οι δυνάμεις του καταδιώκονταν,[30] δημιουργώντας εντύπωση ακόμα και στους επιτελείς του εθνικού στρατού[31] και υποχρεώνοντάς τους να αναδιατάξουν το σύνολο της διάταξης του στρατού, ο οποίος είχε εξαντληθεί. Όπως σημείωνε η αντίστοιχη έκθεση επιχειρήσεων του εθνικού στρατού: «η σκληρά και συνεχής προσπάθεια δύο και πλέον μηνών εις τον Γράμμον κατέβαλεν σωματικώς και ψυχικώς τα τμήματα τα οποία ανέμενον με αγωνίαν την λήξιν των αγώνων τούτων.» Και αυτό δημιούργησε όπως οι ίδιες οι εκθέσεις του εθνικού στρατού παρατηρούσαν, χαώδη κατάσταση και πτώση του ηθικού των εθνικοφρόνων πολιτών. Για αυτό ζητήθηκαν ενισχύσεις αλλά και διατάχθηκε η επιστράτευση «όλων των κατοίκων της περιοχής ώστε να προβαίνουν εις σύντομον οργάνωσιν του εδάφους διά χαρακωμάτων, πολυβολείων και λοιπών μέσων». [32]

Μόνο το ηθικό, πειθαρχία και η ποιοτική στάθμη του ΔΣΕ επέτρεψαν την κίνηση αυτή. Είχε προηγηθεί, άλλωστε, ένα αντίστοιχο ενέργημα στην Κεντρική Ελλάδα, όπου επί τέσσερις μήνες, με αφετηρία τον Απρίλιο του 1947, μετακίνησε το Γενικό Αρχηγείο του ΔΣΕ από τα Άγραφα στη Βόρεια Πίνδο, εξουδετερώνοντας την περίσφιξη που ασκούσε ο Εθνικός Στρατός, στις 20 Αυγούστου 1947 με διοικητές τους Γ. Μαλτέζο (Τουμερκιώτη) και Χαρίλαο

Φλωράκη (Γιώτη). [33]

Μια ουσιώδης διαφορά σε σχέση με την Ελλάδα ήταν ότι ο εθνικιστικός στρατός του Τσανγκ Καϊσέκ ποτέ δεν ξεπέρασε την ανυποληψία ενός στρατού χωρίς συνοχή, οργάνωση και ηθικό. Ο ίδιος ο Μάο είχε εξηγήσει γιατί ο στρατός του Γκουομιντάνγκ αδυνατούσε παρά την τεράστια υλική του υπεροχή να καταστείλει τον Κόκκινο Στρατό. Απέδιδε την κύρια αδυναμία του στην ανικανότητά του να αξιοποιήσει συμμαχίες και νέες ευέλικτες στρατηγικές πολέμου και κυρίως να αντιληφθεί ότι ενάντια στον Κόκκινο Στρατό απαιτούνταν μια διαφορετική στρατηγική και διαφορετική τακτική από εκείνες που χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση άλλων δυνάμεων. «Στηριζόμενος στην ανωτερότητά του, έλεγε ο Μάο, μας πήρε αφήφιστα και κόλλησε σε παλιές μεθόδους του πολέμου με αποτέλεσμα να έχει υποστεί μια σειρά από ήττες». Όταν από τους στρατηγούς του προτάθηκε μια νέα τακτική από τους αξιωματικούς του Liu Wei-Yian και στη συνέχεια από τον Tai Yueh, ο Τσανγκ Κάι-σεκ.όταν αυθόρμητα την εφάρμοσε είχε κάποιες επιτυχίες αλλά ήταν πολύ δύσκολο από το στρατό των εθνικιστών να προσαρμοστούν στις τακτικές αυτές χωρίς τη βοήθεια των τοπικών πληθυσμών. [34]

Το στάδιο της «Νέας Δημοκρατίας» και η πολιτική διεύρυνσης των συμμαχιών του Μάο

Στη βάση αυτής της αναζήτησης τέτοιων συμμαχιών, όπως έκανε και το ΕΑΜ στην Ελλάδα για να μην στενέψει το αντιφασιστικό και το αντιαποικιοκρατικό μέτωπο, ο Μάο πλειοδότησε στην πολιτική της εθνικής συνεργασίας όλων των δυνάμεων που ήταν κατά του ιμπεριαλισμού των Ιαπώνων εισβολέων.[35] Το πολιτικό πλαίσιο στο εσωτερικό του οποίου θα υλοποιούνταν θεωρητικά αυτή η κατεύθυνση σύμπλευσης ήταν το στάδιο της «Νέας Δημοκρατίας». Όπως το προέβλεπε ο Μάο, μετά την επέκταση της γερμανικής επίθεσης στην Ευρώπη ήταν υποχρέωση των κομμουνιστών όλου του κόσμου να οργανώσουν εσωτερικά μέτωπα κατά του φασισμού. Για το κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας ο στόχος ήταν να προωθήσει τη δημιουργία ενός εθνικού μετώπου εναντίον της Ιαπωνίας, να εφαρμόσει μια πολιτική συνεργασίας με το Γκουομιντάνγκ και να εκδιώξει τους ξένους εισβολείς.[36]

Ο Μάο στα 1940 με το στάδιο της «Νέας Δημοκρατίας» μιλούσε για μια πολιτική, οικονομική και πολιτιστική συνθήκη που θα καθιστούσε την Κίνα πολιτικά ελεύθερη και οικονομικά εύρωστη, στηριζόμενη σε μια νέα κινεζική εθνική κουλτούρα.[37] Γιατί η χώρα έπρεπε να απαλλαγεί από το αποικιακό (στις περιοχές που κυριαρχούσαν οι Ιάπωνες), ημιαποικιακό (στις περιοχές που κυριαρχούσε το Γκουομιντάνγκ), και τον ημιφεουδαρχικό της χαρακτήρα, αλλά και να αναπτυχθεί οικονομικά περνώντας στο στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Αυτό σήμαινε πρωτίστως ότι χρειαζόταν μια νέα πολιτική, μια νέα οικονομία, μια νέα κουλτούρα στη χώρα.[38]

Σε αυτή τη βάση η χώρα όφειλε να διέλθει την πρώτη φάση της επανάστασης της που ήταν δημοκρατική, μια διαφορετική επανάσταση από τη σοσιαλιστική που θα ήταν το επόμενο στάδιο, δημιουργώντας μια δημοκρατία που δεν θα ανήκε στις παλιές κατηγορίες, αλλά θα ήταν μια «Νέα Δημοκρατία» κινεζικού τύπου. Οποιοδήποτε κόμμα ή πολιτικός οργανισμός αδυνατούσε να δει το αναγκαίο αυτό στάδιο εξηγούσε ο Μάο, αδυνατούσε παράλληλα να κατευθύνει σωστά την πρώτη φάση της επανάστασης αυτής, προσδίδοντας της μια προοπτική και να την οδηγήσει σε νίκη. Αλλιώς θα έμενε στο περιθώριο, απομονωμένος από τις μάζες.[39] Μάλιστα έπρεπε να γίνει σαφές προς όλους πως «τώρα πραγματοποιούμε την αστικο-δημοκρατική επανάσταση και τίποτε από ότι κάνουμε δεν βγαίνει από τα πλαίσια αυτής της αστικο-δημοκρατικής επανάστασης. Σήμερα δεν οφείλουμε να

καταστρέφουμε το καπιταλιστικό σύστημα και γενικά την ατομική ιδιοκτησία».[40]

Η φάση της προετοιμασίας για την είσοδο στο στάδιο αυτό αφορούσε σύμφωνα με τον Κινέζο ηγέτη, στην περίοδο από τον «Πόλεμο του Οπίου» στα 1840, τότε που η Κίνα άρχισε να μετατρέπεται από φεουδαλική σε ημιαποικιοκρατική κοινωνία. Μετά από αυτό ήρθαν ο Σινο-γαλλικός πόλεμος, ο Σινο-ιαπωνικός, η Μεταρρυθμιστική Κίνηση του 1898, η επανάσταση των Αγροτών στα 1911, το Κίνημα της 4ης Μαΐου, η Μεγάλη Πορεία, ο πόλεμος της Αντίστασης εναντίον των Ιαπώνων εισβολέων. Μάλιστα η κρίσιμη αφετηρία ήταν η Επανάσταση του 1911, μια αστικο-δημοκρατική επανάσταση, που επηρεάστηκε από τις εξελίξεις του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και την Οκτωβριανή Επανάσταση. Από τότε η κινεζική επανάσταση κατά της αποικιοκρατίας απέκτησε νέο χαρακτήρα και άρχισε να αποτελεί τμήμα της παγκόσμιας προλεταριακής σοσιαλιστικής επανάστασης.

Και αυτό γιατί ο καπιταλιστικός κόσμος κατέρρευσε στο 1/6 του πλανήτη, ενώ ο υπόλοιπος παγκόσμιος καπιταλισμός στηριζόταν όλο και περισσότερο στις αποικίες και τις ημιαποικίες, στις οποίες το σοσιαλιστικό κράτος της ΕΣΣΔ θα έδινε πλήρη ενίσχυση στα απελευθερωτικά τους κινήματα, ανατρέποντας βαθμηδόν τον παγκόσμιο καπιταλισμό. Σε αυτή την περίοδο, επομένως, κάθε επανάσταση στις αποικίες ήταν πλήγμα στον ιμπεριαλισμό και τον διεθνή καπιταλισμό. Αυτή η επανάσταση δεν ήταν πλέον η παλιά αστική επανάσταση αλλά μια νέα, όπου οι αποικίες που επαναστάτησαν δεν θεωρούνται πια σύμμαχοι του διεθνούς καπιταλισμού αλλά τμήμα της νέας, εν εξελίξει, παγκόσμιας σοσιαλιστικής επανάστασης.[41]

Αυτή η επανάσταση, αν και ήταν ως προς τα κοινωνικά της χαρακτηριστικά αστική, και ένας αντικειμενικός της στόχος ήταν να προλειάνει το έδαφος για την ανάπτυξη του καπιταλισμού, δεν αφορούσε στην εγκαθίδρυση της δικτατορίας της αστικής τάξης, αλλά στη δημιουργία ενός νέου σταδίου, αυτού της «νέας δημοκρατικής κοινωνίας» και ενός κράτους που θα αφορά στην ενωμένη εξουσία όλων των επαναστατικών τάξεων.[42] Έτσι, θα άνοιγε μακροπρόθεσμα το δρόμο για το σοσιαλισμό. Βεβαίως, στην πορεία αυτή, κατά το Μάο, θα υπάρχει και ένας αριθμός από υπο-στάδια, λόγω των αλλαγών στην στις τάξεις του εχθρού και της ανασύνταξης των κοινωνικών συμμαχιών της εργατικής τάξης. [43]

Αυτή η φάση της επανάστασης, αν και αστικοδημοκρατική στον πυρήνα της επιτίθεται στον ιμπεριαλισμό και για αυτό ενισχύεται από το παγκόσμιο προλεταριάτο. Η σωστή αυτή θέση, ότι η κινεζική επανάσταση είναι τμήμα της παγκόσμιας επανάστασης τέθηκε, κατά το Μάο, στην ουσία πολύ νωρίτερα στα 1924-27 την περίοδο της Πρώτης Κινεζικής Επανάστασης. Είναι η εφαρμογή της σταλινικής θεωρίας που διατυπώθηκε στα 1918 ότι η Οκτωβριανή επανάσταση πλαταίνει την προοπτική του εθνικού ερωτήματος που από ανταγωνισμό μεταξύ ευρωπαϊκών εθνικισμών το μετατρέπει σε χειραφέτηση των καταπιεσμένων στρωμάτων της κοινωνίας και του προσδίδει χαρακτήρα μιας νικηφόρας πορείας προς τον σοσιαλισμό.[44]

Ήταν αυτό που και τον ΕΑΜ υποστήριξε σε θέση με το «εθνικό» αναφορικά με τον αντικατοχικό αγώνα, επικαλούμενο τη θέση του Λένιν ότι το εθνικό, μετά την Οκτωβριανή επανάσταση, μετατρέπεται από τους απανταχού κομμουνιστές από τμήμα της αστικής ιδεολογίας σε στοιχείο της προλεταριακής επαναστατικής ιδεολογίας. [45] Ήταν μια λογική που έβλεπε το θέμα σαν κάτι που δεν έπρεπε να αντιμετωπίζεται γενικόλογα, αλλά σε αναφορά με το κάθε φορά ιστορικά συγκεκριμένο, με διαφορετικό, δηλαδή, τρόπο δοθείσης της συγκυρίας.[46] Διαφορετικά να αντιμετωπίζεται ο εθνικισμός του μικρού κράτους που καταδυναστεύεται, με άλλη λογική αυτός του συντηρητικού εθνικισμού που οδηγεί στην

περιχαράκωση και τον αποκλεισμό οτιδήποτε «ξένου» στο εσωτερικό ενός κοινωνικού σχηματισμού, με άλλο τρόπο ό,τι αφορούσε μια διαδικασία εθνογένεσης, με διαφοροποιημένο σχήμα όσοι στοιχίζονταν πίσω της, με άλλη αντίληψη όταν αυτός ο εθνικισμός συνδυαζόταν με μια ανάγκη ενοποίησης σε μέτωπα αντίστασης έναντι μιας ιμπεριαλιστικής επίθεσης.

Με την έννοια ακριβώς αυτή, και δεδομένου ότι στο ΕΑΜ υπήρχε σαφή συνείδηση ότι ο ιμπεριαλισμός των διαφορετικών διεθνών επιπέδων συσσώρευσης δεν θα καταργούσε το εθνικό κράτος αλλά θα το προϋπέθετε, δεν επιχείρησε να εθελουφλήσει, διαγράφοντας τις εμπειρίες των μαζών από τις χρόνιες εθνικιστικές εντάσεις στην περιοχή. Αντίθετα τις αξιοποίησε για να αναδείξει το πώς οι άνθρωποι μετατρέπονταν σε ενεργούμενα εμπλεκόμενοι σε εθνικές «θυσίες», αντιμετώπισε τα φαινόμενα στην υπαρκτή τους διάσταση και, θέτοντας θέμα ενοποίησης των αντι-ιμπεριαλιστικών δυνάμεων-και επομένως και ζήτημα εξουσίας-, παρήγαγε ένα λόγο που καταργούσε από τον πατριωτισμό μόνο ό,τι παρεμπόδιζε τα αντικαπιταλιστικά μέτωπα: την ψευδεπίγραφη ενοποίηση των τάξεων προς όφελος του «εθνικού σκοπού».

Υπό την έννοια αυτή το ΕΑΜ επέμεινε ότι αντλούσε δεδομένη πολιτική και ταξική νομιμοποίηση ο εθνικισμός μικρών κρατών που καταπιέζονται και αναπτύσσουν μια αιτηματολογία περί εθνικής αυτοδιάθεσης και ανεξαρτησίας, διατυμπανίζοντας τους ανταποικιακούς αγώνες και τα αντιιμπεριαλιστικά μέτωπα, ακόμα και με πρόσημα εθνικής αναφοράς. Για αυτό στο θεωρητικό υπόστρωμα των αναλύσεων του ΕΑΜ για το «εθνικό», τονιζόταν ως υπόδειγμα η περίοδος του εθνικισμού της εποχής των εθνογενέσεων –του στόχου, δηλαδή, της "εθνικής απελευθέρωσης" όπως τέθηκε από το ιταλικό εθνικιστικό κίνημα με το Risorgimento (αναγέννηση) και τη θέληση για την ιταλική ενοποίηση του G. Mazzini, αλλά και το λατινοαμερικάνικο, αργότερα, κίνημα ανεξαρτησίας του S. Bolívar. Κυρίως, όμως, η ελληνική επανάσταση του 1821, που για τη λογική του ΕΑΜ αποτελούσε το απαύγασμα του δικαιώματος του πολιτιστικού και εθνολογικού αυτοπροσδιορισμού αλλά και της πολιτικής ανεξαρτησίας ενός κοινωνικού συνόλου.

Το ΕΑΜ πολεμώντας τον εσωστρεφή εθνικιστικό απομονωτισμό διακήρυξε αντίθετα ότι η «παλλαϊκότητα» του αντικατοχικού αγώνα τον δικαιολογούσε ως αγώνα «εθνικό».[47] Ήταν, δηλαδή, αγώνας εθνικοαπελευθερωτικός, συνδεδεμένος με μια παράδοση φιλελεύθερου εθνικισμού που επιχείρησε να συνδέσει τον πατριωτισμό με τη διεύρυνση των δομών πολιτικής ελευθερίας, αρνήθηκε ότι οι ταξικές διακρίσεις αφομοιώνονται από το έθνος και συνέδεσε τον πατριωτισμό αυτό με το στόχο της «εθνικής απελευθέρωσης», [48] που σχετίστηκε και με τον τρόπο που αυτό έγινε με τα ανταποικιοκρατικά κινήματα του 1950-1960 στον Τρίτο Κόσμο.[49] Ο πραγματικός κομμουνιστής όφειλε κατά τον Λένιν να αντιμετωπίσει κατάματα το ζήτημα γιατί «τίποτε δεν καθυστερεί τόσο την ανάπτυξη και τη στέρηση της προλεταριακής ταξικής αλληλεγγύης όσο η εθνική αδικία...»[50]

Έτσι, καθόλη τη διάρκεια της Κατοχής, ιδίως το ΚΚΕ, επιδόθηκε σε μια ατέρμονη φιλολογία σε σχέση με τα εθνικά δίκαια, την ενσωμάτωση της Κύπρου και των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα, πρωτοστάτησε στις μαζικές διαδηλώσεις κατά της βουλγαρικής κατοχής και διέλυσε όλες τις απόπειρες να συγκροτηθούν αυτονομιστικές οργανώσεις Σλαβομακεδόνων με το πρόσχημα των αναγκών της βαλκανικής αντίστασης.[51] Είναι ενδεικτικό ότι όταν έμπαιναν στην ελληνική μεθόριο αντάρτες του Τίτο με διακριτικά της «Μακεδονίας», ο ΕΛΑΣ τους υποχρέωνε να τα αφαιρέσουν.[52] Ωστόσο, αν και ο ΔΣΕ ενώ σε όλη τη διάρκεια της δράσης του κινήθηκε στην ίδια γραμμή για το «εθνικό», ξαφνικά την εγκατέλειψε, τον Ιανουάριο του 1949, γεγονός που καθόρισε

την απομόνωσή του από τις μάζες και την οριστική του ήττα 7 μήνες μετά.[53] Η αλλαγή συντελέστηκε στα πλαίσια της 5ης Ολομέλειας της ΚΕ του ΚΚΕ, που συνήλθε στις 30 και 31 Γενάρη του 1949 στο Γράμμο.[54] Η Ολομέλεια αναγνώρισε στους Σλαβομακεδόνες το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, μέχρι και αυτού του αποχωρισμού.[55] Και ενώ τον Οκτώβριο του 1948 δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Δημοκρατικός Στρατός» ένα άρθρο του αντισυνταγματάρχη του ΔΣΕ Παντελή Βαϊνά που σημείωνε ότι «ο σλαβομακεδονικός λαός θα βρει μέσω του αγώνα του ΔΣΕ την ισοτιμία, ισονομία, ισοπολιτεία και θα βρει τον καιρό ν' αναπτύξει τον καινούριο εθνικό του πολιτισμό».[56] ο Ζαχαριάδης προσδιόρισε τα στοιχεία αυτά ως τη συγκρότηση μιας ανεξάρτητης, κρατικά ενιαίας και ισότιμης θέσης στην οικογένεια των λεύτερων λαϊκο-δημοκρατικών λαών στα Βαλκάνια ως Μακεδονία του Αιγαίου.[57]

Στην Κίνα οι πολιτικές της «Νέας Δημοκρατίας» παρέμειναν απολύτως πιστές στην εθνική απαίτηση. Την ίδια όμως στιγμή, όταν διεφάνη ότι το Γκουομιντανγκ ήταν ασυνεπές ως προς το στόχο αυτό, το ΚΚΚ επανατοποθέτησε το ζήτημα της συνεργασίας με τις αστικές δυνάμεις, αλλά πλέον υπό τη σταδιακή κυριαρχία στο πεδίο της εθνικής αυτής επανάστασης του σαφούς αιτήματος της ήττας του ιμπεριαλισμού υπό τη διεύθυνση του ΚΚΚ. Γιατί σύμφωνα με την επιχειρηματολογία του Μάο, την ίδια στιγμή που η αστική τάξη, δέσμια των ιστορικών της χαρακτηριστικών, έτεινε προς το συμβιβασμό με τους εχθρούς της χώρας και τον ιμπεριαλισμό, οι μάζες επέβαλαν στο ΚΚΚ να διευθύνει με συνέπεια τον αγώνα αυτό. Ειδικά η μεγαλοαστική τάξη που εκπροσωπούσαν από το Γκουομιτανγκ σε όλη την περίοδο από το 1927 μέχρι το 1937 απέδειξε ότι συμμαχούσε με τους εχθρούς της επανάστασης και ιδίως με τους Ιάπωνες κατακτητές. Γινόταν αργά αλλά σταθερά προφανές ότι μόνο οι κομμουνιστές και το προλεταριάτο μπορούσαν να κατανικήσουν τον εισβολέα. Αυτό το προλεταριάτο, μαζί με τους αγρότες, τους διανοούμενους και τμήμα της μικροαστικής τάξης θα γίνονταν τα βασικά εξαρτήματα του νέου κράτους και της νέας κυβέρνησης, με το προλεταριάτο ως οδηγητική δύναμη. Η περίοδος της «Νέας Δημοκρατίας» είναι μια μεταβατική περίοδος, που όμως ήταν απαραίτητη,[58]γιατί το αντι-ιαπωνικό μέτωπο οδηγούσε αναγκαστικά στη «Νέα Δημοκρατία», ένα καθεστώς που θα είναι «εθνικό» αλλά θα ασκούσε δικτατορία στους ιμπεριαλιστές, τους υποστηρικτές τους και τους προδότες.[59]

Το κράτος που θα συγκροτούνταν στα πλαίσια αυτά θα αφορούσε ένα σύστημα λαϊκών κοινοβουλίων που θα αναπτύσσονταν πέρα από το εθνικό κοινοβούλιο σε κάθε περιφέρεια, επαρχία, συνοικία, και γειτονιά, όπου σε όλα τα επίπεδα θα εκλέγονται τα αντίστοιχα κυβερνητικού χαρακτήρα πολιτικά σώματα, με ένα εκλογικό σύστημα απόλυτης ισότητας και ελευθερίας. Στον οικονομικό τομέα θα εθνικοποιούνταν οι μεγάλες τράπεζες, βιομηχανίες, σιδηρόδρομοι, αεροπορικές εταιρίες και μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις που θα διοικούνταν από το κράτος. Στο νέο αυτό κράτος οι κρατικές επιχειρήσεις θα είχαν σαφή σοσιαλιστικό χαρακτήρα, αλλά δεν θα δημεύονταν γενικά οι καπιταλιστικές ιδιοκτησίες, ούτε θα παρεμποδίζονταν η ανάπτυξή τους, αν δεν αφορούσαν ζωτικούς τομείς που επηρέαζαν την ζωή των ανθρώπων. Ταυτόχρονα, θα λαμβάνονταν μέτρα ώστε να δημευτεί η μεγάλη αγροτική ιδιοκτησία και να αποδοθεί στους ακτήμονες και στους φτωχούς αγρότες, καταργώντας κάθε φεουδαλικό υπόλειμμα. Όμως, θα διασφαλιζόνταν σε κάθε περίπτωση οι ιδιοκτησίες των μεσαίων και των πλούσιων αγροτών. Υπό την έννοια αυτή δεν θα οικοδομούνταν σε αυτό το στάδιο σοσιαλιστική αγροτική οικονομία, όπως κάποιοι πίστευαν. [60] Ο Μάο υπογράμμιζε σε εκείνη τη φάση ότι «η εθνική αστική τάξη μας είναι απαραίτητη. Για να αντιμετωπίσουμε την ιμπεριαλιστική καταπίεση και να ανατρέψουμε την οικονομική καθυστέρηση πρέπει να κινητοποιήσουμε όλους τους τομείς

του αστικού και αγροτικού καπιταλισμού. Η σημερινή μας πολιτική είναι να θέσουμε σε τάξη τον καπιταλισμό και όχι να τον ανατρέψουμε». [61]

Ο Μάο τόνιζε, επίσης, πως έπρεπε, οπωσδήποτε, να αντιμετωπιστεί μια πολιτική σεκταρισμού από τμήμα των στελεχών του κόμματος. Όπως τονιζόταν στα κείμενα της περιόδου που επικαλούνταν τον Λένιν[62], η πολιτική συμμαχιών θα δέσποζε στον πολιτικό σχεδιασμό του κόμματος. Γιατί «εμείς οι κομμουνιστές δεν θα θέσουμε ποτέ στην άκρη όσους θέλουν να πολεμήσουν τους κατακτητές Ιάπωνες μέχρι τέλους. Δεν θα αφήσουμε ποτέ να καταστραφεί η ενότητα που έχει κατακτηθεί». Για αυτό οι κομμουνιστές κατά τον Μάο ήταν υποχρεωμένοι να αναγνωρίσουν το «Πρόγραμμα των Τριών Αρχών» ως βάση για το αντι-ιαπωνικό ενιαίο μέτωπο, όπως τέθηκε στο Πρώτο Εθνικό Συμβούλιο του Γκουομιντανγκ.

Εν σχέσει με αυτό που ονόμαζε αριστερό εξτρεμισμό και τη θεωρία ότι αφού δεν θέλουμε έναν καπιταλιστικό δρόμο ανάπτυξης, αυτό σημαίνει ότι τα πράγματα θα πάρουν το δρόμο της σοσιαλιστικής προλεταριακής δικτατορίας, ο Μάο διευκρίνιζε ότι αυτό δεν θα συνέβαινε για αυτούς που ήταν ανυπόμονοι.[63] Χωρίς αμφιβολία η «Νέα Δημοκρατία» θα ήταν ένα βήμα στη σοσιαλιστική κατεύθυνση. Και πάντως έπρεπε να καταστεί σαφές ότι μπορεί αυτός να ήταν ο μακροπρόθεσμος επιθυμητός στόχος αλλά σε αυτή τη φάση δεν θα μπορούσε να εισαχθεί ο σοσιαλισμός στην κινεζική κοινωνία. Ο τωρινός στόχος ήταν να πολεμήσουν τον ιμπεριαλισμό και τον φεουδαλισμό και ο σοσιαλισμός δεν μπορούσε να τεθεί με κανένα τρόπο πριν ο στόχος αυτός επιτυγχανόταν. Το πρώτο βήμα ήθελε χρόνο και «δεν μπορεί να ολοκληρωθεί σε ένα βράδυ. Δεν είμαστε ουτοπιστές και δεν μπορούμε να πάρουμε διαζύγιο από την πραγματικότητα» έλεγε ο Μάο.[64]

Να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας είχε ακριβώς τους ίδιους άξονες με το πρόγραμμα του ΕΑΜ της Κατοχής και το οποίο διακήρυσσε ότι θα υλοποιούσε ο ΔΣΕ. Το πρόγραμμα της «Λαϊκής Δημοκρατία» του 1943 αφορούσε στη συγκρότηση μιας λαϊκής βουλής εκλεγμένης με καθολική, άμεση και μυστική ψηφοφορία και ενός κράτους που θα καταργούσε τους μεσαιωνικούς φόρους και δασύματα, θα απαλλοτριώνε τα τσιφλίκια, θα ενίσχυε τη βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας, θα εθνικοποιούσε βασικές συγκοινωνίες, σιδηροδρόμους, λιμενικές εγκαταστάσεις και θα έθετε σε λειτουργία ένα σχέδιο μεγάλων έργων κυρίως συγκοινωνιών και οδοποιίας.[65] Όπως επιβεβαίωσε και ο εισηγητής του θέματος Γ. Ζεύγος στα 1945 το κόμμα θα έλυνε τα αστικοδημοκρατικά προβλήματα «μέσα στα αστικά πλαίσια, γιατί δεν καταργεί την αστική ιδιοκτησία.... Ωστόσο, η Λαϊκή Δημοκρατία δεν είναι «νέα αστική δημοκρατία»γιατί τις αλλαγές τις ενεργεί ο εργαζόμενος λαός... και δεν μπορούν να γίνουν χωρίς την κατάσχεση και εθνικοποίηση των τραπεζών και των επιχειρήσεων που ελέγχονται από το ξένο κεφάλαιο καθώς και την εθνικοποίηση των μεγάλων μονοπωλίων...»[66]

Ο Μάο στα κείμενά του τόνιζε ότι δεν έπρεπε να συγχέονται τα δύο στάδια. Όσοι προπαγανδίζουν τη θεωρία της μιας και μόνης επανάστασης, κατά τον Κινέζο κομμουνιστή έκαναν ζημιά στην ιδέα του σοσιαλισμού, συγκαλύπτοντας την πρόθεση του να συνθηκολογήσουν με τον ιμπεριαλισμό. Τα ίδια υποστήριζε και το ΚΚΕ στα 1944. Το κείμενο των αποφάσεων της 10ης Ολομέλειας του 1944 σημείωνε ότι «η ανυπομονησία των βιαστικών, η προβοκάτσια του εχθρού έκανε το κόμμα ουρά στον επαναστατικό ενθουσιασμό των μαζών..... Στην Ελλάδα ιδίως αναπτύχθηκαν αυτές οι αριστερές διαστρεβλώσεις της πολιτικής γραμμής του κόμματος από απειρία των μελών του κόμματος... μα και γιατί διάφοροι τυχοδιώκτες, αριβίστες, συμφεροντολόγοι εκμεταλλεύονται τον αγώνα του λαού και την ιδιότητα του κομμουνιστή

Δείτε το πρώτο μέρος της μελέτης: <https://barikat.gr/content/meros-1o-kommoynistiko-komma-kinas-kai-ta-zit...>

[1] Οπ.

[2] Mao Tse-tung, The tasks of the Chinese Communist Party, 3 May 1937, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org

[3] Το ΚΚΕ με αντιπροσωπεία του στον τότε πρωθυπουργό Τσαλδάρη είχε, στις 8 Μαΐου 1946, καταστήσει σαφές ότι εφόσον δεν έμπαινε φραγμός στις συμμορίες της δεξιάς θα γενίκευε την αυτοάμυνα. Ριζοσπάστης 8 Μαΐου 1946.

[4] ΚΚΕ, Ανακοίνωση του ΠΓ του ΚΚΕ, 11 Σεπτεμβρίου 1946, Επίσημα κείμενα του ΚΚΕ, том. 6, 1945-1949, Αθήνα 1987, σ. 220 και Απόφαση του ΠΓ του ΚΚΕ, 27 Σεπτεμβρίου 1946, οπ. σ. 224.

[5] Ο Ζαχαριάδης εξέδωσε ένα ολόκληρο βιβλίο για να καταγγείλει τα στελέχη αυτά, στα οποία απέδωσε όλες τις ευθύνες για τις αστοχίες του κόμματος ήδη από την περίοδο της Κατοχής, Ν. Ζαχαριάδης, Δέκα Χρόνια Αγώνες, Αθήνα 1977, σ. 7-111

[6] Κύριο μάλιστα βάρος δόθηκε στην αντίθεση με το ΚΚ της Αλβανίας και στον τρόπο που ενεπλάκη σε αυτή η κριτική των αντιδρώντων στελεχών του ΚΚΕ που είχαν ως «μεγαλεπήβολο σχέδιο να εξοντώσουν το σύντροφο Ζαχαριάδη». Αρχείο Δ. Παρτσαλίδη, Έκθεση με τίτλο «ο Δ. Παρτσαλίδης, Σπεκουλάντης του κινήματος, εχθρός της Σοβιετικής Ένωσης του ΚΚΕ και του λαού μας», χ.χ. Αρχείο Δ. Παρτσαλίδης, φακ. 6, 49.6.1.16, ΕΔΙΑ.

[7] Νέος Κόσμος 20 Ιουλίου 1951, Ν. Ζαχαριάδης, «Έλληνες Ενωθήτε, Παλέψτε», σ. 315.

[8] Όπως ισχυρίστηκε αργότερα και ο Α. Σβώλος, πέρα από τις όποιες κατηγορίες για την πολιτική του Ζαχαριάδη, μόνο μετά τον Ιούλιο του 1947 το ΚΚΕ υιοθέτησε επαναστατικούς σκοπούς, Αρχείο ΕΔΑ, φακ. 670.2, Αρχείο Ιπ. Φραγκόπουλου, Α. Σβώλος Διάγραμμα Απολογισμού προς το Α΄ Συνέδριο του ΣΚΕ-ΕΛΔ, Μάιος 1951

[9] Στα αρχεία του ΚΚΕ δεν υπάρχουν σαφή στοιχεία για τη στάση των άλλων διεθνών κομμουνιστικών δυνάμεων απέναντι στις εκκλήσεις του ΚΚΕ για παροχή επαρκούς στρατιωτικής βοήθειας. Μόνο έμμεσα μπορεί να συναχθεί, όπως, σημειώνει και ο Φ. Ηλιού ότι υπήρχε συναίνεση για μια σημαντική βοήθεια. Φ. Ηλιού, Ο Ελληνικός Εμφύλιος, Αθήνα 2004, σ. 76-77.

[10] Αρχείο ΚΚΕ, κουτί 366, φ 20/16/26, Απρίλιος 1947, Αυγή 9 Δεκεμβρίου 1979.

[11] Η στρατιωτικοποίηση του ΔΣΕ δεν ήταν προφανώς ανεξάρτητη και από ορισμένα φαινόμενα λιποταξιών που εμφανίστηκαν στον ΔΣΕ, ιδίως από το καλοκαίρι του 1948, τα οποία η ηγεσία απέδωσε σε κακή διαδικασία στρατολόγησης τους, ΑΣΚΙ, Αρχείο ΚΚΕ, κ. 417, φ 24/1/48, ΚΟ Αρχηγείο Ηπείρου, 3 Μαΐου 1948.

[12] Αρχείο ΚΚΕ, κουτί 147, φ 7/34/35, Νίκος και Διονύσης προς Μάρκον. 17 Απριλίου 1947, ΑΣΚΙ και Αυγή 11 Δεκεμβρίου 1979.

[13] Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Ζαχαριάδης αιτιολογεί την αλλαγή προσανατολισμού του ΔΣΕ ως προσπάθεια να ματαιωθεί το εχθρικό σχέδιο να διαλύσει το ΔΣΕ και να τον αποκόψει από την επαφή του με τον πληθυσμό της χώρας, οπ.

[14] Στα μέσα Απριλίου 1947 ο Ζαχαριάδης έστειλε από το Βελιγράδι εντολές στον Μ. Βαφειάδη, στις οποίες του ζητούσε να επιμένει στην προοπτική της πολιτικής της συμφιλίωσης και ζητούσε να εφαρμόζεται και στις περιοχές που ήλεγχε ο ΔΣΕ. Τηλεγράφημα, Άκρως Εμπιστευτικόν, αρ. 91, Ν. Ζαχαριάδης προς Μάρκο, 17 Απριλίου 1947, Αυγή, 11 Δεκεμβρίου 1947.

[15] Βλ. Συζητήσεις μεταξύ σοβιετικών ιθυνόντων και κυρίως του σοβιετικού πρεσβευτή στην Αθήνα, 29 Ιουλίου 1946, στο Π. Ανταίος "Ν. Ζαχαριάδης: Θύτης και Θύμα", Αθήνα 1991, σ. 453-454.

[16] Η απάντηση αυτή μας είναι γνωστή από ραδιοτηλεγράφημα που έστειλε ο Ιωαννίδης στον Ζαχαριάδη στην Αθήνα, στις 10/11/1946. ΚΚΕ, Κ146/Φ,7/33/115, ΑΣΚΙ

[17] Μ Βαφειάδης, 5η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, 1949 - Εισηγήσεις - Αποφάσεις - Λόγοι, μόνο για εσωκομματική χρήση, σ. 139 - 140

[18] Για το θέμα αυτό, ο Β. Μπαρτζιώτας γράφει ότι ο Βαφειάδης έπαθε νευρικό κλονισμό, Β. Μπαρτζιώτας, Εξήντα Χρόνια Κομμουνιστής, Αθήνα, σ. 290 – 291, όπως και ο Δ. Βλαντάς, Εμφύλιος Πόλεμος 1945 - 1949, Γ` τόμος, Β` ημίτομος, Αθήνα 1977, σ. 157 - 158

[19] Επίσημα Κείμενα ΚΚΕ", τόμος 6ος, ο.π.. σ. 276 - 284.

[20] Ο.π., σ. 545 - 546

[21] Η 4η Ολομέλεια του ΚΚΕ, Επίσημα Κείμενα του ΚΚΕ, τόμος 6ος, σ. 268 - 273.

[22] Αρχείο ΚΚΕ, Κ 147 Φ: 7/34/35, 17 Απριλίου 47, ΑΣΚΙ

[23] Βλέπε, Δημοκρατικός Στρατός, έκδοση "Ριζοσπάστης" 1996, τόμος Β`, τεύχος 2, σ. 3-17 και Επίσημα Κείμενα ΚΚΕ, τόμος 6ος, ο.π. σ. 325-340.

[24] Ο.π.σ.328).

[25] Η 5η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ - Εισηγήσεις, Λόγοι, Αποφάσεις, σ. 330.

[26] Selected Works of Mao Tse-tung: Vol. I , The Second Revolutionary Civil War Period. Problems of strategy in china's revolutionary war, Chapter IV." Encirclement and suppression" and counter-campaigns against it --the main pattern of china's civil war , December 1936.

[27] Ch. Liu, ο.π. σ. 142-160.

[28] L Bianco. M. Bell, Origins of the Chinese Revolution, 1915–1949. Stanford University Press, 2000, σ.68-77.

[29] Mao Tse-tung, Win the masses in their millions, for the anti-Japanese national united front, 7 May 1937, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML

revised 2004 by Marxists.org.

[30] Θρ. Τσακαλώτος, 40 Χρόνια Στρατιώτης της Ελλάδος, τόμος Β', ο.π. σ. 154.

[31] Δ. Ζαφειρόπουλος, οπ. σ. 413.

[32] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Επιτελικόν Γραφείον Α1, Έκθεσις Επιχειρήσεων Βιτσίου 1948, ΓΕΣ Α1 προς Διοικητάς Α' και Β' Σ.Σ, Αριθμ.Α.Π.8457 Α/Φ.49/31, Αρχείο Εμφυλίου Πολέμου, том. 11, σ. 33-201

[33] Σ. Γρηγοριάδης, Δεκέμβριος-Εμφύλιος 1944-1949, Αθήνα 1984, σ. 378-380.

[34] Selected Works of Mao Tse-tung: Vol. I , The Second Revolutionary Civil War Period Problems of strategy in china's revolutionary war, Chapter Ia, Characteristics of china's revolutionary war, The importance of the subject, December 1936

[35] «Καθήκον μας είναι να πραγματοποιήσουμε την εθνική επανάσταση για να αποτινάξουμε τον ζυγό του ξένου ιμπεριαλισμού και τη δημοκρατική επανάσταση που τείνει να αποτινάξει τον ζυγό των φεουδαρχών γαιοκτημόνων» έγραφε ο Μάο το φθινόπωρο του 1939, Μάο Τσε Τούνγκ, Άπαντα, том. 3, ο.π, σ. 93.

[36] Mao Tse-tung, On the international united front against fascism, June 23, 1941 , Selected Works of Mao Tse-tung: Vol. III, The Period of the War of Resistance Against Japan (II), Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org

[37] Hu Chiao Mu, οπ. σ. 68-73.

[38] Mao Tse-tung, New Democratic constitutional government, 20 February, 1940, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org

[39] Mao Tse-tung, Unity to the very end, July 1940, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[40] Μάο Τσε Τουνγκ., «Ο προσανατολισμός του κινήματος της Νεολαίας», 6 Μαΐου 1939, Άπαντα, том. 3. ο.π. σ. 14-15.

[41] Mao Tse-tung, On the International United Front against Fascism, 23 June 1941, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[42] Μάο τσε Τουνγκ, «δέκα αιτήματα του Γκουομινταγκ», 1 Φεβρουαρίου 1940, Άπαντα, τ6ομ. 3, σ. 173-180.

[43] Mao Tse-tung, On New Democracy, January 1940, We want to build a new China, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[44] J. V. Stalin, "The October Revolution and the National Question", Works, Eng. ed., FLPH, Moscow, 1953, Vol. IV, pp. 169-70 και J. V. Stalin, "The National Question Once Again",

Works, Eng. ed., FLPH Moscow, 1954, Vol. VII, pp. 225- 27

[45] V. Lenin, October 1916, in his article, "The Discussion on Self-Determination Summed Up", Lenin

[46] Β. Λένιν, Άπαντα, τομ. 45, Μάρτης 1922-Μάρτης 1923, Αθήνα, σ. 358-359.

[47] Δ. Γληνός, Άρθρα και Μελέτες, Αθήνα 2008, σ. 39.

[48] Για το θέμα βλ. και Γ. Κατηφόρης, «Εθνικά και ταξικά στοιχεία στην πολιτική του ΚΚΕ, στο Η Ελλάδα 1936-1944, Δικτατορία, Κατοχή, Αντίσταση: Διεθνές Ιστορικό Συνέδριο, (ed N. Σβορώνος) Αθήνα 1984, σ. 497-498.

[49] R. Young, Μεταποικιακή Θεωρία, Αθήνα 2007, σ. 249-264.

[50] Β. Λένιν, «Σχετικά με το ζήτημα των Εθνοτήτων ή της Αυτονομίας», Άπαντα, τομ. 45, Αθήνα. σ. 358-360.

[51] Βλ. Μ. Π. Λυμπεράτος. «ΚΚΕ και σλαβομακεδονική μειονότητα στη Δ. Μακεδονία, (1941-1944)», Μνήμων, 20, 1988, σ. 67-108.

[52] Report of Lt-Col. J. M. Stevens on the Present Conditions in Central Greece, Reports, ο.π. σ. 38.

[53] Βλ και Ομιλία του Μ. Παρτσαλίδη στην 7η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ (14-18/5/1950), Νέος Κόσμος, χρ. Β, αρ, 8, Αύγουστος 1950, σ. 496-498.

[54] Βλ. Επίσημα Κείμενα ΚΚΕ, τόμος 6ος, ο.π. σ. 342 - 347 και Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ, 1918-1949,τόμος Α`, Αθήνα 2012, σ. 606.

[55] Ο.π.. σ. 337-338.

[56] Δημοκρατικός Στρατός, έκδοση Ριζοσπάστη 1996, τόμος Α`, σ. 408-412.

[57] Οπ. σ. 528.

[58] Mao Tse-tung, A most important policy, 7 September 1942, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[59] Mao Tse-tung, On New Democracy, January 1940, the politics of New Democracy, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[60] Mao Tse-tung, On New Democracy, January 1940, The Economy of New Democracy, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[61] Mao Tse-tung, On the people's democratic dictatorship, In Commemoration of the Twenty-eighth Anniversary of the Communist Party of China, June 30, 1949 , ο.π

[62] V. I. Lenin, "Once Again on the Trade Unions, the Present Situation and the Mistakes of Trotsky and Bukharin", Selected Works, Eng. ed., International Publishers, New York, 1943, Vol. IX, p. 54.

[63] Ο Μάο σημείωνε ότι το σλόγκαν για την κοινωνική διανομή ανάλογα με τη δουλειά του καθενός που προβαλόταν από τον εσωκομματικό του αντίπαλο Yen Hsi-shan, στη φάση εκείνη το έθεταν υποκριτικά και οι μεγάλοι ιδιοκτήτες γης.

[64] Mao Tse-tung, On New Democracy, January 1940, refutation of Left Phrasemongering We want to build a new China, Selected Works, Transcription by the Maoist Documentation Project, HTML revised 2004 by Marxists.org.

[65] Λαοκρατία και Σοσιαλισμός, Το πρόγραμμα της Εθνικής Απελευθέρωσης και της Λαϊκής Δημοκρατίας, Καρδίτσα, Σεπτέμβριος 1943, σ.23-26.

[66] Γ. Ζεύγος, «Δημοκρατικός και έπειτα σοσιαλιστικός μετασχηματισμός», Κομμουνιστική Επιθεώρηση, αρ. φ. 40, Αθήνα Αύγουστος 1945, σ. 611-612.